

Barneombudet
Postboks 8889 Youngstorget
0028 OSLO

Deres ref.
23/00490

Vår ref.
25/160 - MAVI

Dato
30.06.2025

Endringsbehov i reglene om forklaringsplikt for barn som fornærmede/vitne i straffesak

Vi viser til brev 8. januar 2025, der Barneombudet ber departementet gjøre en vurdering av behovet for lovendringer knyttet til straffeprosesslovens regler om fritak for vitneplikt og når disse skal gjelde for barn.

Spørsmålet om forklaringsplikt og fritak for barn ble vurdert av Straffeprosessutvalget i NOU 2016: 24, se punkt 13.4.2. Utvalget foreslo der å fjerne unntakene fra forklaringsfritak for barn i ulike aldersgrupper og situasjoner. I stedet foreslo utvalget at det åpnes for å *unnlate å opplyse* om forklaringsfritaket overfor vitner som på grunn av alder eller psykisk avvikstilstand ikke har forutsetninger for å ta stilling til om vedkommende bør forklare seg, se lovutkastet § 10-4 (2). Forslaget er så langt ikke fulgt opp.

I senere tid har Riksadvokaten har utarbeidet retningslinjer for politiets praktisering av plikten til å orientere om fritak fra forklaringsplikt i situasjoner hvor det innhentes vitneforklaringer fra barn, se RA-2024-301.

Departementet har merket seg Barneombudets syn om at de gjeldende reglene i straffeprosessloven ikke i tilstrekkelig grad legger til rette for at saker om vold og overgrep mot barn begått av barnets nærstående blir avdekket og irettført. Departementet har også merket seg uttalelsen om at politiet gir tilbakemeldinger om at det er utfordrende i praksis å sette barn inn i reglene om fritak fra vitneplikt, for deretter å be dem fortelle om hva som skjer i hjemmet.

På bakgrunn av innspill fra ulike aktører har departementet vært i dialog med

riksadvokaten med sikte på å få en nærmere beskrivelse av hvorvidt gjeldende regler om forklaringsplikt og fritak oppfattes som problematiske fra påtalemyndighetens side, og hvordan eventuelle svakheter kan avhjelpes. På bakgrunn av tilbakemelding fra riksadvokaten, samt øvrige innspill fra blant annet Barneombudet, vil departementet vurdere om det er behov for å foreslå endringer i gjeldende regelverk.

Med hilsen

Sigurd Skjelde Aaserudhagen
avdelingsdirektør

Mari Vindedal
kst. lovrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur